

Попадін Анна Геннадіївна, здобувачка вищої освіти факультету економіки моря, спеціальність облік та аудит, група 3421
*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова,
 м. Миколаїв, Україна*

Науковий керівник: Матвієнко Людмила Володимирівна, канд. іст. наук,
 доцент кафедри соціально гуманітарних дисциплін
*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова,
 м. Миколаїв, Україна*

ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ УКРАЇНИ ЯК СИМВОЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Сьогодення сучасної людини зовсім не таке як було 100 років тому. Зараз людина не сидить на місці, вона постійно знаходиться у стані руху, як у розумовому, кар'єрному так і буквальному. Після початку повномасштабної війни, велика кількість населення покинула свої домівки в пошуках прихистку в інших містах України або за її межами. Але, навіть у найвіддаленіших куточках нашої планети, українці продовжують процес «націєтворення» через самоідентифікацію та національну самобутність. Тому, відродження джерел пізнання національної культури та витоків походження українських державних атрибутів у період сьогодення є особливо актуальним.

Усвідомлення власної належності до певної нації — це визнання національної символіки, мови, духовних та матеріальних цінностей як основних життєвих пріоритетів. Символи – це образи, які людина, у результаті пізнання навколишнього світу, наділила певною значущістю. У процесі державотворення вони закріпилися на законодавчо-правовому рівні та стали державними атрибутами [1].

Українська національна символіка почала займати належне їй місце тільки після проголошення державної незалежності, але історія символів тягнеться глибоко у минуле.

Дослідники зазначають, що найдавніший символ нашого народу тризуб. Існує велика кількість тлумачень знаку, його зовнішніх варіацій, а також кількість теорій, щодо його походження. Археологи знайшли зображення тризубу на Поділлі у вигляді наскельних рельєфів, які виконані ще у IV–III тис. до н. е., у Ольвії в I тис. до н.е., на монетах Босфорського царства V ст. до н. е., які були успадковані царськими скіфами [1].

У Київській Русі Рюриковичі почали використовувати тризуб як родовий знак. У кожного князя була своя відповідна варіація тризубу. Знак Володимира Великого, який найбільш схожий на український герб, дослідники розшифровують як символ ідеї державної влади, за іншими версіями, символ влади над трьома світами — небесним, земним і потойбічним, поєднання священних начал Божественного, Батьківського й Материнського [2]. У праці «Замітка про загадкову фігуру на монетах Великого Князівства Київського» київські дослідники К.В. Болсуновський і М.П. Чернів запропонували розглядати тризуб як монограму із закодованого слова «ΒΑΣΙΛΕΥΣ», що означає монарх [3]. Популярне у наші часи розшифрування тризубу у вигляді літер, що утворюють слово «воля».

Тризуб карбували на зброї, печатках та монетах, а населення відтворювало

його зображення в орнаменті тканин, різьбярстві, писанкарстві, настінних розписах, прикрасах та посуді.

У результаті занепаду Київської Русі тризуб втратив загальнодержавну роль. Проголошення Центральної Радою у 1918 р. IV Універсалу дало нове життя тризубу як гербу УНР. Тризуб виступав символом боротьби за свободу та автономію. Його використовували Уряд УНР у еміграції та різні політичні організації, такі як, організація українських націоналістів, Українська повстанська армія. Тризуб прикрашав нагороди та бофони — повстанські гроші, він неодмінно з'являвся у друкованих виданнях та на плакатах.

Після проголошення незалежності України у 1991 році проводився відкритий конкурс проєктів державного герба. Переміг проєкт розроблений групою українських геральдистів Андрієм Гречилом, Олексієм Коханом та Іваном Турецьким, саме їх ескіз тепер знає весь світ. Леся Танюк голова Комісії ВРУ з питань культури та духовного відродження також наголосив, що це потужний духовний знак, який символізує триєдність та тривимірність світу, а ще триєдність українських земель — центру, заходу і сходу. Як і триєдність влади у демократичній державі: законодавчої, виконавчої та судової [4].

За постановою Верховної Ради України 19 лютого 1992 року, Тризуб став малим гербом України, великий ще потрібно було обрати. У багатьох роках проводився конкурс великого герба, але лише 24 серпня 2021 року Верховна Рада України ухвалила законопроект про Великий державний герб України. Згідно із законопроектом, великий герб є державним символом України. Головний елемент — знак княжої держави Володимира Великого, тобто малий Державний герб України. Над щитом — корона Ярослава Мудрого. Герб Галицько-Волинського князівства знайшов своє відображення у вигляді лева, що тримає щит з лівої сторони, та герб Війська Запорізького — воїн-козак із рушницею з лівої сторони. Під щитом розміщена синьо-жовта стрічка, а під нею два колоски пшениці, кетяг калини переплетений листям пурпурово-золотого кольору. У цьому гербі поєднали всю історію українців, шлях до становлення незалежності [5].

Український герб відображає тисячолітні традиції. Осип Назарук у своєму висловлюванні наче звертається до кожного українця: «Ти член і спадкоємець тисячолітньої слави великого народу, котрий уже 10 століть боровся під сим знаком» [4]. Народ убачає у національній символіці риси українського характеру, самобутність та код нації. Лише пам'ятаючи свої витоки, можна стати дійсно щасливою людиною.

Список використаних джерел:

1. М. Л. Шумка. Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2018.(9), С. 153-157.
2. Бабак І. Історичне значення тризуба як символу України / І. Бабак // Етнічна історія народів Європи. 2008. Вип. 27. С. 127–129.
3. Белов О.Ф., Шаповалов Г.І. Праця О. Пастернака «Пояснення тризуба, герба Великого Київського князя Володимира Святого» як приклад спроби відгадування значення тризуба. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2010. Вип. XXVIII. С. 451-454.
4. Тризуб – символ суверенної держави і нашої свободи: веб-сайт URL: <http://www.golos.com.ua/article/356351> (дата звернення 16.11.2022).
5. Український тризуб: «Оздоба питоменна, не запозичена» : веб-сайт URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2766153-ukrainskij-trizub-ozdoba-pitomenna-ne-zapozicena.html> (дата звернення 16.11.2022).